

KOLĒNIDEṖ LA SẼIA

Yá pó kú láε bee guuṖ

PṖlu wéleεgea gèn plaade guu à kè Geleki wéle pṖ wí me KṖleni mṖ bao plasaie, Ṗ táagbagbanaṖ nṖselile aa gè Yesu gāli pṖ a dàale we guu.

KṖlenideṖ lé namable godṖkii pṖ kú weṖ yáí. GbṖṖ lé laata maamaa, felekaayā gbāané, mé yādṖnaṖ n lousisizeṖ n wisaiyāṖ di weε ɓ. Yā'lapio Yesu gāli dafunapi lè, Ṗ PṖlu lé dṖeka à a gbṖpio si yāvāipioṖwa.

PṖlu taa gbεa ɓ KṖlenideṖ bao íi ma mṖṖmṖṖ, Ṗ à bílikè n yáwa. Bee mé tò à lakèné e gèn sííṖ. Bibeli lá mèn plaε, mé à a páleṖ yā'ò 1Kln 5.9 n 2Kln 2.3, 7.8 guu ɓ.

Láε bee guu fṖkpaamá n Lua sáaukpaao gbεa (1.1-9), PṖlu òné aa sùuuke, aasu kṖkpaale ɓṖ (1.10-4.21), aa wisaiyā ɓṖ n gāli guu (5), aa kámabo n kṖgbεaa yákpaleu gbāade luadṖnsaiṖ kíio (6.1-11), aa mikṖ gbāsikeawa (6.12-20). Bee gbεa à yá dasi pṖ aa gbèawaṖ wèwemá:

NṖsea yá (1εε 7)

Sa'onṖṖsoa n lá wa ke táa yá musuo (8.1-11.1)

NṖṖṖ pṖkummusukea yá n Dii bleblea yáo (11.2-34)

Lua Nisina gbaṖ yá (12-14)

GeṖ vua yá (15)

Lápi yá mṖde n baṖṖṖ, gbṖṖ kámasa pṖ wàle ká n yá pṖ PṖlu a zekàleṖ n fṖ pṖ a kpàkpamáṖ (16).

Kua dúnia guu yá ìapíᵛ musu píi, Pòlu lèdámá an bèèbosai. A òlóné lá Kilisi náaikéa ì tó gbéᵛ bᵛ yápiᵛ guu. Yeakōzi mé de a píia (13).

Pòlu fàkpaa Kòlenideᵛwa

¹ Mámema a Pòlu, Lua ma sisi à ma se a pòeāwa, ma gᵛ Kilisi Yesu zína ũ. Mapi ní wá gbēdo Sòsenio, ² wámé wa lée bee kè Lua gálide pᵛ kú Kòleniᵛne.* Lua á sisi a gᵛ a gbéᵛ ũ, á kua adoa naa Kilisi Yesuwa ní gbéᵛ pᵛ Ìᵛ wá Dii Yesu Kilisipi sisi gupiiᵛ, wá Dii doũdeᵛ. ³ Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbēkékéé, aai á gba aafia.

⁴ Miᵛ Lua sáaukpa gᵛᵛpii á yá musu gbēke pᵛ a kèé á naa Kilisi Yesuwa yáí. ⁵ A naawà guu pᵛpii kàflé, yá'oa píi ní dᵛa píio, ⁶ asa wá Kilisi yá'oaé zèdᵛ á guu, ⁷ ᵛ Lua Nisína gbae i késāwáᵛ, gᵛᵛ pᵛ á wé dᵛ wá Dii Yesu Kilisi mᵛai. ⁸ Wá Dii Yesu Kilisipi a to à ze gbāa e a léwa, Ìᵛ ku tàaesai aà mᵛgᵛᵛ. ⁹ Lua náai ví. Ōme á sisi à gbékpa ní a Né Yesu Kilisi wá Diio.

Kòleni Yesudeᵛ kᵛkpaalea

¹⁰ Gbéᵛ, ma awakpáé ní wá Dii Yesu Kilisi tóᵛ, àᵛ lèdoũ ví ní kᵛᵛ apii, ké kᵛkpaalea e láa á guu, í nakᵛwa ní làasoo doũᵛ ní nᵛsemendoo. ¹¹ Má mà Koloe gbéᵛ kᵛí, yákele kú á guu. ¹² Lá má màn ke: A gbēᵛᵛ mè wà zèmanᵛ. Gbēᵛᵛ mè wà zè ní Apolooᵛ.† Gbēᵛᵛ mè wà zè ní Piēᵛᵛ. Gbēᵛᵛ mè wà zè ní Kilisio. ¹³ Kilisi kpaalea yá? Wà ma paliwa á yáia? A da'ilekè ní ma tóᵛ yá? ¹⁴ Ma Lua sáaukè, ké mi á gbēe da'ilekeᵛ, sema Kilisipu ní Gaiusio bàasio.‡ ¹⁵ Lá

* **1:2** Zln 18.1 † **1:12** Zln 18.24 ‡ **1:14** Zln 18.8

màae, gb̃e a e o a da'ilekè a g̃o ma ìwa ũo. ¹⁶ Ao, ma Sefana beɔe da'ilekè ɔ. Bee bàasio, tó ma gb̃pàle da'ilekè, a ɔmagu ɔo. ¹⁷ Kilisi i ma z̃i gb̃é da'ilekea yáio, sema a bao kpàwakaae. I ke ñ yād̃o no, ké aà gaa líwa su ke famaoyáie.

Ɔno búina ñ Ɔno síanao

¹⁸ Kilisi gaa líwaá m̃saiyãe gb̃é ṽuaaaɔne. Wá gb̃é p̃o Lua lé wá suabaɔ s̃o, a dew̃e aà gb̃aa ũ. ¹⁹ A k̃ea Lua taalau wà mè:

Má Ɔnoɔ Ɔno m̃ide,

má wez̃enaɔ wez̃e suumpa. §

²⁰ Ɔnoɔ ku máe? Lad̃na ku máe? D̃únia tiae bee yápiid̃na ku máe? Lua i d̃únia Ɔno dile m̃saiyã ũo lé?*

²¹ Lua Ɔno guu, i to d̃únia gb̃é a d̃o ñ ñzia Ɔnoo. A k̃aaàgu à gb̃é p̃o aale a náaik̃o suaba waaso p̃o wa dile m̃saiyã ũpi musu. ²² Yudaɔ ye dabudabui, Gelekio ì Ɔno weele, ²³ wápiɔ s̃o, Kilisi gaa líwa kpàwa wi ke, ò Yudaɔ ì fuwà, buipàle ì me m̃saiyãe, ²⁴ ama gb̃é p̃o Lua ñ sisi à ñ séo, Yudaɔ ñ Gelekio píi, Kilisi dené Lua gb̃aa ñ a Ɔno ũ. ²⁵ Lua yá p̃o dené m̃saiyã ũpi de gb̃enazina Ɔnoɔla. Lua yá p̃o dené gb̃aasaiyã ũpi de gb̃enazina gb̃aala.

²⁶ Gb̃é, à gwa lá á de g̃o p̃o Lua á sisi. D̃ã k̃i á daside Ɔnoɔ ũo, á daside gb̃aaɔ ũo, á daside kíabui ũo. ²⁷ Lua gb̃é p̃o de d̃úniae m̃saide ũo s̃e, ké à wida Ɔnoɔwae. A gb̃é p̃o de d̃úniae gb̃aasaide ũo s̃e, ké à wida gb̃aaɔwae. ²⁸ A gb̃é p̃o d̃únia ñ dile k̃pe, ì sakáñgu an yá lío kuo s̃e, ké à gb̃é p̃o an yá ìo kuo k̃pa k̃pe. ²⁹ M̃aa gb̃e a e lí íanadã Lua

²⁶ Gb̃é, à gwa lá á de g̃o p̃o Lua á sisi. D̃ã k̃i á daside Ɔnoɔ ũo, á daside gb̃aaɔ ũo, á daside kíabui ũo. ²⁷ Lua gb̃é p̃o de d̃úniae m̃saide ũo s̃e, ké à wida Ɔnoɔwae. A gb̃é p̃o de d̃úniae gb̃aasaide ũo s̃e, ké à wida gb̃aaɔwae. ²⁸ A gb̃é p̃o d̃únia ñ dile k̃pe, ì sakáñgu an yá lío kuo s̃e, ké à gb̃é p̃o an yá ìo kuo k̃pa k̃pe. ²⁹ M̃aa gb̃e a e lí íanadã Lua

§ 1:19 Isa 29.14 * 1:20 Isa 44.25

aεo. ³⁰ Apio sɔ̄, Lua tò á naa Kilisi Yesuwa, ̄ à ḡò wá òno ũ. Naa Kilisipiwa Lua tò yá b̀wanɔ na, wá kua adoa mé à wá suabà. ³¹ Ayámεto lá a k̄εa láuwa, tó gb̄é ye íanadã, àà dã Dii yá musu.†

2

¹ Gb̄éɔ, ké ma mɔ á k̄íi, ma mɔ Lua yá kp̀awakeiέε, i ke mi mɔ òno gb̄aa ge lena keiέo. ² Ma zeò má ȳε oέo, sema Yesu Kilisi yá bàasio, at̄esa àà gaa líwa. ³ Ma mɔa á k̄íi guu ma mɔ ní s̄̀deedeεo ní v̄iao ní lualuaοε.* ⁴ Ma waasokea guu mi ȳa'o ní lenakeao ge òno. Má ò ní gb̄aa pó Lua Nisina ò̀bέoε, ⁵ ké á luanaaikεa su bɔ gb̄enazina òno guuo, sema Lua gb̄aa.

Ɔno pó Lua Nisina í dané

⁶ N beeo wi ònoȳa'ò gb̄é k̄asaaoνε. I ke dúnia tiaε bee òno ge a gb̄aa de pó an gb̄aa lé midεo pó no. ⁷ Lua òno wáλε o, àà p̄εã pó uλεa ȳapi. A d̀aa d̄ile wá gawi ea yá musu zad̄o i dúnia káλεo. ⁸ Dúnia tiaε bee gb̄aa deε òno pi d̄o. Tó aa d̄o ȳaε, aa Dii gawide páliwao. ⁹ Lá a k̄εa láuwa wà mè:

Pó pó wi wesieo,

mé gb̄εε swá i a yá mao,

mé a làasoo i ḡε gb̄εε s̄uo,

̄ Lua a s̄ukè gb̄é pó yeazione.†

¹⁰ Lua ò̀bw̄εε ní a Nisina gb̄aaο, asa Nisinapi yápii taasi k̄iia, baa Lua asii z̄oɔ.

¹¹ Gb̄εε a dee n̄oε guu yá d̄o, mé i ke àà nisina pó kú àà guu bàasio. Màa gb̄εε Lua n̄oε guu yá d̄o,

† 1:31 Zel 9.23 * 2:3 Zln 18.9 † 2:9 Isa 64.3

mé i ke Luapi Nisina bàasio. ¹² Dúniæ bee nisina wá èo, Nisina pò b̀ Lua kíi ò wá è, ò wa gba pò Lua dàwẽe d̄. ¹³ Yá beeɔ wáe o, i ke n̄ yá pò gbēnazina òno ì dawẽe no, yá pò Lua Nisina dàwẽee. Màa wi Lua Nisina yá b̀leke gbé pò Lua Nisina v̄one. ¹⁴ Dúnia gbé lí Lua Nisina yáɔ sio, a deè misaiyā ũe. Ali f̄ ma seo, asa Lua Nisnapi gbāa ò w̄i àà yáze d̄o. ¹⁵ Gbé pò Lua Nisina d̄aaaé ì yápii zé d̄, mé gb̄ee ze v̄i à àà b̄eeboo. ¹⁶ A k̄ea Lua taalau wà mè: Dém̄ Dii làasoo d̄ à ledawàì? Kási wápiɔ, wá Kilisi làasoo pi v̄i.‡

3

Lua z̄i

¹ Gbéɔ, mi f̄ yā'òé lá mi o gbé pò Lua Nisina d̄aaaanéɔnewao, ò má òé lán dúnia gbéɔwa, asa nétēnaɔn á ũ naa Kilisiwa. ² V̄i má kpàwá, i ke ble ȳunde no,* asa i ka ḡiao. Baa e tia i kao, ³ asa dàadeɔn á ũ e tia. Lá á zak̄ou, mé á yákele v̄i, dàadeɔn á ũo lé? A dàa mé d̄aaaé. ⁴ Ké á gb̄ee mè a zemanɔ, mé gb̄epále mè a ze n̄ Apoloo,† á kú n̄ ázia dàaon weo lé? ⁵ Dén Apoloo? Dén mapi? Zikenaɔn wá ũ, ò a Kilisi náaikè wá sabai. Wá baade lé z̄i pò Dii dàe kee. ⁶ Ma p̄ot̄,‡ Apoloo ikàwà,§ ò Lua tò à gbã. ⁷ Beewa p̄ot̄na n̄ ikawanao de p̄e ũo, sema Lua pò tò à gbã. ⁸ P̄ot̄na n̄ ikawanao sáae. An baade a ài'e a z̄i léue. ⁹ Zidoūkenaɔn wá ũ n̄ Luao. Lua bugben á ũ, Lua kpén á ũ.

‡ **2:16** Isa 40.13 * **3:2** Ebe 5.12-13 † **3:4** 1Kln 1.12 ‡ **3:6** Zln 18.11 § **3:6** Zln 18.27

¹⁰ Gbêke pɔ Lua kɛmɛɛ mɛ tɔ ma ɛ kpàle lán ɛbon gɔidewa, ɔ gbɛpàle mɔ lé kpépi bo. Baade laaidɔ a kpé boawa, ¹¹ asa gbɛe a fɔ ɛe kpàle bo, sema ɛ pɔ kpàlea Yesu Kilisi ũ kò bàasio. ¹² Tó gbé kpépi dɔ ní vuao ge ánuusu ge gbè beede ge tó a dɔ ní lío ge zàa ge sɛ, ¹³ baade zɪ síana a bɔ gupuau. Wa e yákpalekegɔzɪ, asa gupi a dɔ ní téoe, mé wa baade zɪ taa gwa tépi guu. ¹⁴ Tó gbé zɪ pɔ a kè bɔ tékú sai, ade a ài'e. ¹⁵ Tó gbé zɪ tekù, a músi e, ade i bɔ ɔgii lá wɪ bɔ téuwa.

¹⁶ A dɔ Lua kpén á ũ Lua Nisina kú á guuo lé?*

¹⁷ Tó gbé Lua kpépi ɔkpa, Lua a ade ɔkpa sɛe, asa kpépi kua adoae, mé áme á kpépi ũ.

¹⁸ Gbɛe su azia sásáo. Tó á gbɛe lé azia dile dúniaɛ bee ɔnɔna ũ, aà gɔné mɪsai, ké à e ɔnɔkú. ¹⁹ Asa dúniaɛ bee ɔnɔ de Luaɛ mɪsaiyã ũe. A kɛa Lua taalau wà mè: I ɔnɔnao kú ní kɔnikɛa guu.† ²⁰ Wà mè b: Dii dɔ ké ɔnɔnao làasoo pã.‡ ²¹ Ayãmeto gbɛe su íanadã a gbɛnazɪn dee yá musuo. Pópiiá á pɔe: ²² Pɔlu, Apoloo, Piɛɛ, dúnia, wɛni, ga, tia pɔɔ, zia pɔɔ, a piiá á pɔe. ²³ Apɔ sɔ, Kilisi pɔn á ũ, Kilisi sɔ, Lua pɔe.

4

Kilisi zɪnao

¹ Ayãmeto à wá gwa Kilisi zɪkenao ũ, Lua asiiyã ziiã ũ. ² A kù ziiã aao náai wɛ. ³ Lá á kúamanɔ ge tó gbãadeo lé yákpalekɛmanɔ, i ka ma bakanswãua ũo. Mili mazia maa ge bɛɛboo. ⁴ Yãe lé ma sɔ

* **3:16** 1Kln 6.19, 2Kln 6.16 † **3:19** Yob 5.13 ‡ **3:20** Sou 94.11

vio, ãma bee a ma boᵛ, Dii mé ma yákpalekena ũ.
 5 Ayãmeto ásu dᵛaa lí gbēe tàae e Dii mᵛgᵛᵛo saio.
 Ɔme a gupua bii pᵛ pᵛ ulea gusiauwa, i nᵛse yá bo
 gupuau. Zí bee baade a ma lá Lua a a sáaukpa.

6 Yá pᵛ má òéé bee, má ò mapi ní Apoloo yá
 musue, ké àᵛ yáé bee dᵛ: Wasu Lua yá baa vio. A
 gbēe su íanadã à ze ní gbēdoo à bo gbēdo kpeo. 7 Bó
 ní deonlai? N pᵛe ví nzíae ké wi n gbaoa? Wà n gba,
 ɔ níle íanadã lá wi n gbaowaa? 8 A kãn we kᵛa? A
 ke ɔdeᵛ ũn we kᵛa? Ale kible wá sain wea? Má
 ye àᵛ kible, wíᵛ sãnu. 9 Asa má è wá Lua zinaᵛ,
 Lua wá díle kpeᵛ lán gbé pᵛ wí ní de dasi wáaᵛwae.
 Dúnia gbépii wé fíwá, malaikaᵛ ní gbēnazinaᵛ pii.
 10 Mísaideᵛn wá ũ Kilisi yái, ɔ naa Kilisi piwa á de
 ɔnᵛnaᵛ ũn wea? Wá buse ɔ á gbãa vín wea? Wá
 kpeboᵛa ɔ á kpelaaᵛ? 11 E tia nᵛana ní imio lé wá de,
 wá kú puizi, wa gᵛ pᵛgbēaᵛ ũ, besaideᵛ ũ. 12 Wi zí
 gbãa ke e wà kpaᵛ.* Tó wà wá ká, wi samaa'onéé.
 Tó wà íadawá, wi menafᵛ. 13 Tó wà wá sᵛsᵛ, wi
 awakpanéé. E tia wàle wá dile dúnia boᵛo ũ, gbépii
 bīsa ũ.

14 Mále yáé bee kéé widaawá yái no. Mále á gba
 laai ma né yenzideᵛ ũe. 15 Baa tó naa Kilisiwa
 á gwanaᵛ kà ũma'ũma, á de'ia dasio. Máme ma
 á í ní Kilisi Yesu baokpaaéᵛ, ɔ á naawà. 16 A yái
 mále awakpaé, àᵛ ma kea ke.† 17 Ayãmeto ma a né
 yenzide Timᵛtee zíwá. Aàpiá náaideᵛ naa Diiwa
 guu, ɔme a ma naa Kilisiwa kekeá dᵛágu. Yá pᵛ
 mi da Yesudeᵛne wéle ní wéleon we. 18 A gbēeᵛ lé

* 4:12 Zln 18.3 † 4:16 1Kln 11.1, Flp 3.17

Íanadã lá má mᵛ á gwaiowa. ¹⁹ Tó Dii wèi, má mᵛ á gwai tia, mí Íandãnapio gbãa e, i ke an yã'oa no. ²⁰ Asa kpala pᵛ bᵛ Lua kííá yã'o'o yá no, sema gbãa. ²¹ Kpelewa á yeii? Mà mᵛwá ní goo yã, ge mà mᵛ ní yeaázio ní nᵛseniεε?

5

Gbãsi gēa Yesudeᵛ guu

¹ Má mà gbãsi gè á guu, yá pᵛ a taa kú baa luadᵛnsaiᵛ guu seo. Wà mè á gbēdo gᵛ a mae nᵛ vī.*

² Ǿ ále Íanadãa? A kù á pᵛ yaε, í gbé pᵛ yápi kè bᵛ á guu. ³ Mapi, baa tó má kúánᵛ, á làasoo kua, Ǿ ma yákpalekè ní gbé pᵛ yápi kèo gᵛ lá má kú wewa.

⁴⁻⁵ Tó a kᵛ kãaa mé wá Dii Yesu gbãa kúánᵛ, mé á kú ní ma làasooo, à gbépi kpa Setãuwa ní wá Dii Yesu tᵛo, ké aà dàa e mide, aà nisina i bᵛ aafia Dii mᵛzi.

⁶ A Íandãa maa. Ké pᵛεεε'εεε yᵛᵛna í pᵛeti zᵛᵛ sé,† á dᵛo lé? ⁷ A pᵛεεε'εεε zi kóle,‡ í gᵛ pᵛeti dafu ũ a se'εεε sai, lá à kù àᵛ dεwa, asa Kilisi gà wá Gēamusu sã ũε.

⁸ Ayãmeto wàᵛ ku Kãaso dikpekenao ũ siana guu ní nᵛεpuao. Wásu wàᵛ ku pᵛεεε'εεε zi dikpekenao ũ mᵛafili ní vãikeao guuo.

⁹ Lá pᵛ má kᵛé guu ma mè ásuli yãale ní nᵛdãakpanao.

¹⁰ I ke dúnia nᵛdãakpanao ge bᵛide ní gbēblenaᵛ ge sa'onao no, asa tó gbé beeᵛne, á bᵛ dúnia guue.

¹¹ Aawo, má dé gbé pᵛ wà mè wá gbéε, mé a de nᵛdãakpana ge bᵛide ge sa'ona ge levãide ge wēdena ge gbēblena ũ, ásu yãaleaànᵛ, ásu Ǿkãaaaànᵛ seo. ¹² Ma bàa ũma ní yákpalekea ní

* **5:1** Iko 23.1 † **5:6** Gal 5.9 ‡ **5:7** Bᵛa 12.15

Yesusaideᵛi? A zia gbéᵛo mé kù à yákpalekeínᵛo lé?
 13 Lua mé a yákpaleke ní Yesusaideᵛ. A gbēvāipi bᵛo á guu.ᵛ

6

Yákpalekea ní kᵛo

1 Tó á gbēe yāvī ní a gbédeeo, b́yāi ìli gé yákpalekei ní adeo Lua gbéᵛo kíio, sema luadᵛnsaiᵛo kíii? 2 A dᵛo ké Lua gbéᵛo mé aa yákpaleke ní dúniaoó lé? Lá áme á yákpaleke ní dúniao, i ka à yá yᵛᵛᵛo kekᵛo lé? 3 A dᵛo ké wáme wá yákpaleke ní malaikaᵛo lé? Wa dúniaᵛe bee pᵛo o ba? 4 Tó á yá bee taa kekᵛa vī, ᵛ á gbé pᵛo aai ka pᵛe ũ á gāli guuᵛo se yákekᵛᵛo ũa? 5 Ma bee ò widaawá yáie. A gbēe vī á guu a ᵛᵛᵛo kà à a gbéᵛo yá kekᵛᵛᵛo? 6 Sema á gbēdo a gbé sísi yákpaleu Yesu náaikᵛnsaiᵛo kíia? 7 Lá á yāvī ní kᵛo, a zā yáwa kò míᵛᵛᵛo. B́yāi i we taiinaio ni? B́yāi i to wà á bleo ni? 8 Apio i gbé taiinke, i gbēble, baa á kᵛtᵛᵛe. 9 Ké gbé taiinkᵛᵛo gᵛᵛ kpala pᵛo bᵛo Lua kíi guuo, á dᵛo lé? Asu ázia sásāo, nᵛdāakpanaᵛo ge sa'onᵛo ge gbāsikᵛᵛᵛo ge gᵛᵛe káaluᵛo ge gbé pᵛo aai wúle ní ní gᵛᵛe deeo 10 ge kpáio ge bíideᵛo ge wᵛᵛᵛᵛo ge leváideᵛo ge gbēblᵛᵛᵛo, an gbēe a gᵛᵛ kpala pᵛo bᵛo Lua kíi guuo. 11 A gbēᵛᵛo de màa yāae, ᵛ a zu'ò a gᵛᵛ Lua pᵛo ũ, a bᵛo maa ní Dii Yesu Kilisi tᵛo ní wá Lua Nisina gbāao.

Kᵛa gbāsiwa

12 I me á yápii kea zé víe. Ama yãe ài vío. I me á yápii kea zé víe. Ama ásu to yãe bakaé á níuo. 13 I me lo bleá nðse pòe mé nðseá ble pòe. N beeo Lua a mípii mide. Meá gbãsíkebo no, Dii pòe, mé Dii mé mepi gwana ũ. 14 Lua wá Dii bò gau mé a wá bo gau ní a gbãao sõ. 15 A dõ ké á me mé Kilisi meguo ũo lé? Wa Kilisi megu se wà ke káaluwa megu ũ yà? Aawo! 16 A dõ ké gbé pò ná káaluwa gòaanɔ medoũo lé? A kãa Lua taalau wà mè, an pla mípii aaĩ gõ lán sàwakula ní gbalaowa.* 17 Gbé pò ná Diiwa gòaanɔ nisina doũe. 18 A mikẽ nõdãakpaawa. Duun pãle pò gbé i ke pii, i ke me guu yá no. Nõdãakpana sõ i yã'i a mee. 19 A dõ ké á me mé Nisina pò Lua á gbá a kú á guu kpé ũo lé?† A ázia vío, 20 Lua á lú à fiabò. Ayãmeto à Lua kpela ní á meo.

7

Nɔseɔ

1 Lá pò á kè yá musu, tó gõe kú onanɔewa sai, a maae. 2 Ama ké nõdãakpaa di yáí, gõe pii aà azia na ví, nɔe pii aà azia gõ ví. 3 Gõe lí wei a nae a zéwa. Nɔe lí wei a gõe màa lo. 4 Nɔe me de azia pò ũo, sema aà gõ. Màa lo gõe me de azia pò ũo, sema aà na. 5 Asu gikõeo, sema á màkõe ké à laaidɔ wabikeawa gia, í gbasa á kea ke, ké Setãu su ònɔkéé à fu menawao yáí. 6 Lé má dàwá, i ke teasi no. 7 Má ye gbépii ào demawa, ãma baade ní a gba pò Lua dàeoe, gbéé bee ní a pòo, gbé kee ní a pòo.

* 6:16 Daa 2.24 † 6:19 1Kln 3.16, 2Kln 6.16

⁸ Málẹ yáẹ bee o pṣeṣo ní gyaawone. A maa aawo kú ríndo lamawae, ⁹ ama tó aa fṣ ríziá kúo, aa nṣe, aa zāke, asa kṣea maa de kua ní kṣ nideawola.

¹⁰ Málẹ yādile nṣeṣo ní gṣdeṣe, i ke mámẹo, Diiẹ. Nṣe su gi a zázio, ¹¹ gṣe su a na yao. * Tó nṣe sù gi a zází, aà zṣle ge aà ea keawo na.

¹² Málẹ o gbé kṣiṣe, i ke Dii mé o. Tó á gběe nṣ luanaaikensai vṣ, mé nṣpi ye àw kuaawo, asu yao.

¹³ Maa b tó nṣe gṣ luanaaikensai vṣ, mé gṣpi ye aawo kuaawo, asu gio. ¹⁴ Asa Lua i gṣ luanaaikensai sí a na yái, mé i nṣ luanaaikensai sí a zá yái. Tó maa no, an néo aawo gbaleae. Siana guu an kua adoa. ¹⁵ Tó a luanaaikensai gi, aà gi. Yá bee taa guu an kua ní kṣoá teasi no. Lua á sisi à á sé àw ku aafiae. ¹⁶ Nṣe, ríyṣ n zá suaban lò, ní dṣa? Gṣe, ríyṣ n na suaban lò, ní dṣa?

¹⁷ Lá baade kú ní Lua kpaaleo e Dii àw aà sisi, aà zeò maa. Maa mi da Yesudeṣe wéle ní wéleo píi.

¹⁸ Lua gbé sisi tṣzṣan lò? Asu gyafṣṣdeke weleo. Lua gbé sisi gyafṣṣde ũn lò? Asu tṣzṣo. ¹⁹ Tṣzṣa yáe vṣo mé gyafṣṣ yáe vṣo, sema yá pṣ Lua dṣleṣ kúa.

²⁰ Lá baade kú Lua aà sisi à aà sèò, aà zeò maa.

²¹ Lua n sisi zṣ ũn lò? Nsu bílikeo. Ama tó rṣu n gṣa wéle ũ zé è, bṣ zṣbleu. ²² Zṣ pṣ Dii aà sisi gṣ wéle ũ Diipi guue. Maa b wéle pṣ Dii aà sisi gṣ zṣ ũ naa Kilisiwae. ²³ Lua á lú à flabò. Asu gṣ gbṣnazina zṣ ũo. ²⁴ Gbṣ, lá baade kú Lua aà sisiò, aà ze ní Luao maa.

Pṣeṣo ní gyaawo

* **7:11** Maa 10.11-12

25 Pᵛseᵛ yá musu mi yāe ma Dii kíio, āma lá má náai ví Dii sùuu guu, lá ma làasoo de má oé. 26 Taasi pᵛ kú tia mé tò mále e a maa ké gbé ze ní a kuaᵛ. 27 Tó ní nᵛ ví, rísu wεεε nᵛ gbaeᵛ. Tó ní ví sᵛo, rísu wεεεo. 28 Tó ní sè, ni duunake no. Tó wéndia zākè sᵛ, i duunakeᵛ. Gbé beeᵛ yā'e dúniau, mé má ye bee á leo. 29 Ma gbéᵛ, yá pᵛ mále on ke: Gᵛᵛ i gᵛ zāo. Za tia nᵛdeᵛ gᵛ lá aa víowa. 30 Ɔᵛᵛnaᵛ gᵛ lá aale Ɔᵛᵛowa. Pᵛnadeᵛ gᵛ lá an pᵛ naowa. Pᵛlunaᵛ gᵛ lá aa pᵛe víowa. 31 Dúnia pᵛ mᵛaokenaᵛ gᵛ lá aale keowa, asa dúnia tiaε bee lé gᵛzeae.

32 Má ye àᵛ ku yākāakesaiε. Pᵛse i laaidᵛ Dii yáᵛwa, i lá a ka Diigu ke. 33 Nᵛde i laaidᵛ dúnia yáᵛwa, i lá a ka a nagu ke, 34 sᵛ iᵛ kú ní làasoo plao. Nᵛe pᵛse ge nᵛe léso i laaidᵛ Dii yáᵛwa, i a me ní a nisinaᵛ kpawà. Nᵛzāe sᵛ i laaidᵛ dúnia yáᵛwa, i lá a ka a zágu ke. 35 I ke mále galakpaé no. Ma bee ò á aafia yáie, ké à yāke a zéwa, í ázia kpa Diiwa gupāle gwasai.

36 Tó gbé nᵛkpama ví, tó àle gᵛ seaa mé à kèè wí ũ, tó à aà kàka beewa, aà aà sé, lá à kèèwa, àle duunakeᵛ. Aa kᵛse. 37 Ama tó à yápi bᵛ a nᵛseee, mé teasi lé aà kakao, mé a azia kᵛa dᵛ, tó a dà a sᵛu á a wéndiapi seᵛ, a kè maaε. 38 Beewa gbé pᵛ a pᵛ sè a kè maaε, āma gbé pᵛ i a pᵛ seᵛ maa de beea.

39 Nᵛeá a zá pᵛe gᵛᵛ pᵛ aà zá kú pii. Tó aà zá sù ánuatò, a ze ví à zāke ní gᵛ pᵛ a yeio, sema gᵛpi aàᵛ de Dii pᵛ ũ. 40 N beeo tó à gᵛᵛ pᵛse, mále e aà pᵛ àᵛ na de tó à zākèla. Mále e mapi, má Lua Nisina ví sᵛ.

8

Sa'oble

¹ Sa'oble yá musu, wá dɔ́ ké á yáɔ́ dɔ́ ápii. Dɔ́a sɔ́ ɔ́ yɔ́ ɔ́ ɔ́, yeakɔ́i mé káfiá ɔ́. ² Tó gbé lé e á yá dɔ́, i dɔ́ lá à kù à dɔ́wa gíao. ³ Tó gbé ye Luazi, Lua aà dɔ́. ⁴ Too, sa'obleblea yá musu wá dɔ́ ké dúnia guu táaá pɔ́e no, asa Lua m̀endo kua wá dɔ́. ⁵ Baa tó pɔ́ pɔ́ ɔ́ oné luaɔ́ ku musu ń źíleo, mé dɔ́ ḱi luaɔ́ die, diiɔ́ die, ⁶ wá ḱi Lua m̀endoε, ɔ́n wá Mae pɔ́ pɔ́pii b̀o aà ḱi mé wá kú aà yáí ũ. Dii m̀endoε ɔ́, ɔ́n Yesu Kilisi pɔ́ pɔ́pii k̀e mé wá kú aà sabai ũ.

⁷ Ama gbépii dɔ́ m̀aao. Gbɛεɔ́ d́εk̀e ń táa yáɔ́ e tia, pɔ́ pɔ́ aale ble aaɔ́ e sa'obleε, ɔ́ an làasoo lí dadoũ, ké dɔ́a i panéo yáí. ⁸ Ble mé a wá sɔ́ Luazio. Tó wi bleo, ḱésáa no. Tó wá blè, káfiá no. ⁹ A laaika gɔ́a ẃεεɔ́ ũ beei, ké ásu to gbé pɔ́ dɔ́a i panéoɔ́ fuo. ¹⁰ N gbé pɔ́ ń dɔ́a ɔ́, tó gbé pɔ́ dɔ́a i paèò n e, ńle pɔ́ble táa k̀e, a aà gba sɔ́ à sa'oble ble sɔ́o lé? ¹¹ Beewa n dɔ́a n gbèdo pɔ́ dɔ́a i paèò Kilisi gà aà yáí ɔ́kpà. ¹² Tó a duunakè á Yesude deεεε, a ń dɔ́a pɔ́ i panéo gbá kàso, Kilisi a duunakèè. ¹³ Ayāmeto tó ǹo pɔ́ má só mé a to ma gbèdo fu, má só bau ɔ́o, ké ma gbèdo su fuo yáí.

9

Zinaɔ́ ńzia busaa Kilisi bao yáí

¹ Má azia ɔ́o lé? Zinan ma ũo lé? Mi wɛsi wá Dii Yesuleo lé? Amε á de ma źi gbε ũ naa Diiwa guuo lé? ² Baa tó má de zina ũ gbɛpáleoε, má deε a ũ fá. Ma naa Diiwa guu ma źinake seelan á ũ.

3 Lá mi o ma bèebonaonèn ke. 4 Má poblea ní imiao zé ví ma zǐ guuo lé? 5 Má a zé ví màò nò Yesude kǔa gu pò mále géu, lá zǐna kíniò ní Dii dāunaò ní Piεεowao lé? 6 Wá ní Baanabao wá pla, wáme wá zεví wà wá ɔzǐ to weoa? 7 Déme ì sosa ble ní azǐa gwaaoi? Déme li'bà mé ìli a be bleo ni? Déme ìò zudā mé ìli a ví mio ni?

8 Baa ké gbēnazǐna yákeao má lèεũoé, a ku màa Moizi ikoyā guu lɔo lé? 9 Moizi ikoyā láu à mè, ásuli lεɔkpa zu pò lé pɔgbēεo.* Zuò yáí ɔ Lua yápi òia? 10 Wá yáí à yápi òio lé? Ao, wá yáí wà yápi kèi, ké sèwana lí sèwa ní wεdɔa póio, mé pɔgbēna lí pɔgbē ní wεdɔa póio, i a baa e a guu. 11 Tó wa Lua yá tò á guu, mé wa wá baa è á guu,† yāe yà? 12 Tó dāo zé bee víwá, wa wá pò o lɔe? Wi séle zé bee kíio, wa yápii fǒ ké wásu zεzǒ Kilisi baoo yáie. 13 A dǒ ké Lua ua zikenao lí Lua ua ble bleo lé? Lua gbagbakli sa'onao lí ní baa e gbagbakipi guuo lé?‡ 14 Beewa Dii díle a baokpanao aao ble baopi kpaa yá musu.§ 15 N beeo mi zépiò kee séleo, mé mi bee o wà kemεε yáí no. Ga maamεε de beea. Gbēe a e kpa ma íandāapiεo. 16 Kilisi baokpaa demεε íandāa yá ũ, teasi mé gbadāa. Waiyoo mapi, tó mále baopi kpao. 17 Tó mazǐa zǐ mále ke, ma wé dɔ aseaiε. Lá Lua mé dílemεε, à kǔ mà keε. 18 Bóme ma aseá ũi? Tó ma baopi kpà ɔsāsāsai, mé mi iko pò má ví baopi kpaa guu blemáo, ma asean we.

19 Gbēe ma vío, ma azǐa díle ɔò ũ gbépiie, ké mà gbé e dasi yáí. 20 Ké má kú ní Yudaò, ma gǒnwa, ké aa

* 9:9 Iko 25.4, 1Tim 5.18 † 9:11 Lom 15.27 ‡ 9:13 Iko 18.1

§ 9:14 Luk 10.7

ma yázε e yáí. Ké má kú ní Mɔizi ikoyādanaᵛ, ma gō a dana ũ, baa ké a iko v̄iao, ké a yādanaᵛ e ma yázε e yáí. ²¹ Ké má kú ní ikoyāpi dànsaiᵛ, ma gōńwa, ké aa ma yázε e yáí. I ke lua'ikoyādansain ma ũo, Kilisi mé iko v̄ia. ²² Ké má kú ní gbé busεᵛ, ma busa ké aa ma yázε e yáí. Mi gō pópíi ũ gbépiiε, baa lá à kè pii, ké mà e ní gbēεᵛ suaba. ²³ Yá pó mi ke pii, mi ke Kilisi baokpaa yáíε, ma ɔ iᵛ ku a guu.

²⁴ Bakpaaia guu, gbépii i bàaleε, āma ké gbé m̀endo mé i ble, á d̄ᵛo lé? A bàale màa s̄ᵛ, ké à e ble. ²⁵ Ampii aaĩ d̄εeka aaᵛ nízia k̄ua d̄ᵛ yápii musu. Aaĩ ke màa f̄ua pó i òkpa ea yáí. Wápiᵛ s̄ᵛ, a pó pó lí òkpaᵛ yáíε. ²⁶ Ayāmeto ba pó mále lé, má d̄ᵛ pó pó mále yá, i ke mále d̄εeka gugiiu no. ²⁷ Mi íada ma m̄ewa, mi ikoblewà, ké ma waasokea d̄āᵛne gbεa, másu bᵛ p̄ao yáí.

10

Laaikaa táagbagbaai

¹ Ma gbéᵛ, má ye wá deziᵛ yáε bee d̄ᵛagu. Aa t̄e telui m̄pii,* aa bùa ísiawa m̄pii.† ² Lua ní da'ilekè telupi guu ísiapi guu m̄pii Mɔizi íwaᵛ ũ. ³ Aa Lua ble doũ blè m̄pii,‡ aa Lua í doũ m̄ m̄pii, asa aa Lua gbesi pó lé ní t̄alakpa í m̄ε. Gbesipíá Kilisiε.§ ⁵ Kási an daside i ka Luaguo, ã an γε ḡᵛ k̄pále guwaiwaiu.* ⁶ Yápi d̄εw̄εε seela ũ, ké wásu yāvái nide lá aa a nid̄ewao.† ⁷ Asu àᵛ de táagbagbanaᵛ ũ

* **10:1** B̄ᵛa 13.21-22 † **10:1** B̄ᵛa 14.22-29 ‡ **10:3** B̄ᵛa 16.35
§ **10:4** B̄ᵛa 17.6, Nao 20.11 * **10:5** Nao 14.29-30 † **10:6** Nao 11.4

lá an gbẽɔwao. A k̄ea Lua taalau wà mè: Gb̄é z̄l̄e lé p̄oble, aale imi, ɔ̄ aa f̄e lé k̄ò'o.‡ 8 Wásu wàò de n̄od̄aakpanaɔ ũ lá an gbẽɔwao. Aa kp̄à, ɔ̄ aa ḡaga ḡoɔ doũ z̄í gb̄eɔn òaasɔsɔo l̄eε bao ní àāo (23.000).§ 9 Wásu Dii l̄e wà gwa lá an gbẽɔwao. Aa aà l̄e aa gwà, ɔ̄ ml̄e ní soso aa ḡaga.* 10 Asu z̄aka lá an gbẽɔwao. Aa z̄akà, ɔ̄ ga malaika ní ded̄e.†

11 Yápi ní lé seela ũ wá gb̄é p̄o wá kú ḡoɔ vl̄awaɔn̄eε, ɔ̄ wa k̄è láu wá gbaa laai yáí. 12 Gb̄é p̄o l̄e e á z̄ea gb̄aa, aà laaika l̄e lai. 13 Ȳs̄ae i á leo, sema a p̄o p̄o ì gb̄épii le bàasio. Lua náai v̄i, a to wà á ȳs̄ de á gb̄aa léao. A á gba z̄é à ȳs̄a f̄s̄, í b̄oɔ.

14 Aȳam̄eto ma gb̄é yenzideɔ, à mik̄e táagbagbaawa. 15 Mál̄e ȳá'óé laaideɔ ũ. A w̄ete yá p̄o mál̄e oéi áziawa à gwa. 16 Imib̄o báaade p̄o wi s̄aukpaò, tó wá a im̄i, wá baa ku Kilisi au guuo l̄e? Kàa p̄o wi é'ε, tó wá s̄ò, wá baa ku Kilisi m̄e guuo l̄e?‡ 17 Lá k̄aa m̄end̄oε, baa ní wá dasik̄e wá mè doũε, asa wá baade a baa v̄i k̄aa doũpi guue. 18 A gwa Isailiɔwa. Gb̄é p̄o sa'oble bl̄e bàa kú ní Lua gbagbakio l̄e?§ 19 Má ò kpelewa ni? Mál̄e o t̄aa sa'obleá p̄o ȳà? Ge an diiá p̄o ȳà? 20 Aawo, mál̄e o p̄o p̄o wà sa'òò wa ò t̄aawaε, i k̄e Lua no. Má ye á bàa àò kú ní t̄aaoo.* 21 A f̄s̄ Dii imib̄o í mi ní t̄aa p̄oo. A f̄s̄ Dii bl̄e ble ní t̄aa p̄oo. 22 Ge wá ye wà Dii p̄o f̄e l̄e ȳà? Wá gb̄aa deaàla ȳà?†

23 I m̄e yápii z̄é v̄i. M̄aaε, āma yápii ài v̄io. I m̄e

‡ 10:7 B̄oa 32.6 § 10:8 Nao 25.1-18 * 10:9 Nao 21.5-6

† 10:10 Nao 17.6-15 ‡ 10:16 Mat 26.26-28 § 10:18 Lev 7.6

* 10:20 Iko 32.17 † 10:22 Iko 32.21

yápii zeví. Maae, ama yápii káfla vío.‡ 24 Gbēe zia yá su doaaèò, sema a gbédee yá. 25 A pò pò wàle yia elèu ble yāe gbēasai á làasoo yái, 26 asa tòle ní pò pò kuwàò píiá Dii pòe. § 27 Tó Yesusaide á sisi blèwa, tó à kèé mé a ge, à pò pò wa kpàwá ble yāe gbēasai á làasoo yái. 28 Tó wà su òé sa'oblèe, ásu bleo làasoo yái ní gbé pò òé yáo. 29 Mále bee o ade làasoo yáie, i ke á pò no.

Gbēpāle làasoo yái ò máò mazía vío? 30 Tó ma pòblè ní sáaukpaaò, bóyāi wa ma bèèbo pò pò ma sáaukpàpi yá musui? 31 Yá pò ále ke píi, ále pòblen nò, ále imin nò, àò apii ke Lua tòbòa yái. 32 Asu to Yudaò ge Gèlèkiò ge Lua gālideò fu á yākea yáio. 33 Maa mi ke. Apii guu mi wētā ma yá ká gbēpiigūe. Mili mazía maa wèlèò, sema bíla pò, ké aa e bò yái.

11

1 A ma kea ke lá mi Kilisi kea kewa.*

Nòeò pókummusukea

2 Ma á sáaukè ké ma yá doágu yápii guu, mé á kètókōe pò má dàéò kúa. 3 Má ye àò dō ké Kilisi mé gōe píi mi ũ, gōe mé nòe mi ũ, mé Lua mé Kilisi mi ũ. 4 Gōe pò lé wabike ge àle ānabikèkè ní pòò kua a miwa lé a mi kpèbòe. 5 Nòe pò lé wabike ge àle ānabikèkè pókummusukesai lé a mi kpèbòe, a de lá à mipoloobòwae. 6 Tó nòe i pókummusukeò, aà a mi kēèle. Lá mikēèlea ge míboa de nòee wí ũ, aà pókummusuke. 7 I kũ gōe pókummusukeò, ké a de

‡ 10:23 1Kln 6.12 § 10:26 Sou 24.1 * 11:1 1Kln 4.16, Flp 3.17

Lua taa ní aà gawio ũ yáí.† Nɔe sɔ, ɔme gɔe gawi ũ. 8 Asa Lua i gɔe bɔ nɔe kíio, nɔe a bɔ gɔe kíi. 9 I gɔe ke nɔe yáio, nɔe a kè gɔe yáí.‡ 10 Bee yáí ní malaikaɔ yáo sema nɔe lí pókummusuke a zá iko seela ũ. 11 Yápi guu naa Diiwa nɔe mé gɔe ũ, gɔe mé nɔe ũ. 12 Asa lá nɔe bɔ gɔe guu, màa bɔ gɔe í bɔ nɔe guu, mé pópíi bɔ Lua kíie.

13 A wéte yápizi à gwa. Nɔe wabikea pókummusukesai maaa? 14 A dɔ áziawa ké mikā gbàa de gɔee wí ũ, 15 āma tó nɔe ví, a deè gawi ũe. Asa Lua mikā kpà nɔewa à kuaála. 16 Tó gbēe ye lekpaake, aà dɔ ké wápiɔ ní Lua gálideɔ píi, bee bàasio wá yāpāle kūao.

Dii ble blea

(Mat 26.26-29, Maa 14.22-25, Luk 22.14-20)

17 Yá pɔ má ye daé tia guu, má á sáaukpao, asa á kōkāaa í vāi ié de maala. 18 Séia má mà, tó a á gāli kāaa, i bɔ kɔ kpe gā ní gāoe. Ma yápi sí yɔɔ. 19 Sema kōkpaalea à kú á guu, ké síandeɔ e bɔ gupuu. 20 Tó a kāaa, i ke Dii ble ɔ ili bleo, 21 asa á baade í wā àɔ a pɔblee. Nɔa í gbēeɔ de, wé í gbēeɔ de. 22 A be ví à pɔbleu à imiuo lé? Ge i saka Lua gálideɔgu à wida pɔesaideɔwa yà? Má oé kpelewa ni? Má á sáaukpa yà? Má á sáaukpa yá bee musuo.

23 Yá pɔ má mà Diiwa má dàen ke: Zí pɔ wa Dii Yesu kpámá, a gwāasina ɔ à kàa sè 24 à Lua sáaukpà a è'ε, ɔ à mè bee de a me pɔ á kpá wá yáí ũe, wàliɔ bee ke a yá dawágu yáí. 25 Màa bɔ ké aa pɔblè aa làa, à imibɔ sè à mè, Luabaakuarínɔ tia a au sabai ɔn ípi

† 11:7 Daa 1.26-27 ‡ 11:9 Daa 2.18-23

ũ. § Tó wáλε mi, wáliɔ mi a yá dɔawágu yáí. ²⁶ Asa tó a kàapi sò, mé a ípi mĩ, áλε Dii ga baokpa e àò gé móíε.

²⁷ Ayāmeto tó gbé kàapi sò mé à Dii ípi mĩ kàa ní ípio yādasai, à tàækè Diiε aà με ní aà auo yá musu.

²⁸ Baade azia yá gwagwa, i gbasa kàapi só, i ípi mi, ²⁹ asa tó gbé sò mé a mĩ mepi gbadōsai, à yādà azialaε. ³⁰ Bee yáí gyāεɔ ní yèεεsaideɔ dasi á guu, mé gbé pó gè gékliɔ fàao. ³¹ Tó wa wázia yá gwàgwa, Dii a wá tàae eo. ³² I wá tàae e, ì wá toto, ké yá su zóléwá ní dúniaoo yáíε. ³³ Ayāmeto ma gbéɔ, tó a kāaa áλε Dii blε ble, àli kō dá. ³⁴ Tó nɔa lé gbēδε, aà poble be, ké á kōkāaa su yā'íεo yáí. Má yá pó gōɔ bɔɔlekeé, tó ma mɔ.

12

Lua Nisina gbaɔ

¹ Gbéɔ, Lua Nisina gbaɔ yá musu, má ye àò síana dō. ² A dō ké gɔɔ pó á Lua dōo, taa pó aali yá'ooɔ mé ìb á gáλε, aaliɔ dɔaaaé. ³ Ayāmeto má òé, Lua Nisina lí dεδε gbéwa à láaizì Yesuwao, mé gbēε a fō o Yesu mé Dii ũo, mé i ke Lua Nisina dɔaaaè bàasio.

⁴ Gba ku kpaalea, āma Lua Nisina mēndoε. * ⁵ Zi ku kpaalea, āma Dii mēndoε. ⁶ Gbāa ku kpaalea, āma Lua mēndoε, ōme ì apii ke baadeε. ⁷ Lua Nisina ì dεδε baadewa gbépii káfia yáíε. ⁸ Lua Nisina ì gbéε bee gba zé aà ōnyā'ò, mé Nisina doupi ì gbé kee gba zé aà dōayā'ò. ⁹ Nisina doupi ì gbépáλε gba luanaaikεa zé, ì gbé gba gbégbāgbāa zé. ¹⁰ I gbé gba

dabudabukεα zέ, ì gbέ gba ānabikεkεα zέ, ì gbέ gba zέ àà nisĩnaɔ dɔkɔε, ì gbέ gba zέ àà yāebui'o, ì gbέ gba yāe buipi bɔɔlekεα zέ. ¹¹ Nisĩna m̀ndonona doupi m̀ ì apii kε, ì gbapi da baadeε lá a yeiwaε.

Me n a guɔ

¹² M̀ m̀ndononapi guɔ dasi. Baa ní a dasikεo, m̀ doε pii. M̀a wá naa Kilisiwa de sɔ.† ¹³ Wápiɔ pii, Yudaɔ ge buipāleɔ, zɔɔ ge ẃεε, Lua wá kέ m̀ dou ní a Nisĩna m̀ndononapi gbāaoε, à wá gbá a Nisĩna m̀ndononapi, ɔ wá m̀ wápii. ¹⁴ M̀eguɔ dasi, i kε m̀ndononapi. ¹⁵ Tó gbá m̀ lá ɔn a ũo, á de m̀ pó ũo, bee yáí àɔ de m̀ pó ũoa? ¹⁶ Tó swá m̀ lá wén a ũo, á de m̀ pó ũo, bee yáí àɔ de m̀ pó ũoa? ¹⁷ Tó m̀ búu de wé ũ, wa yāmae? Tó m̀ búu de swá ũ, wa pó gĩmae? ¹⁸ Lá a dewa, Lua guɔ p̀p̀ekɔwa me guu, amp̄ii, lá a yeiwa. ¹⁹ Tó amp̄ii de megu dou ũ, m̀n we má ni? ²⁰ Lá a dewa meguɔ dasi, mé me m̀ndononapi. ²¹ Wé a f̄ɔ o ɔε a bàa kuaànɔo. M̀a lɔ mi a f̄ɔ o gbáε a bàa kuaànɔo. ²² Aawo, megu pó w̄i e késāānzi, me a f̄ɔ àɔ a saio. ²³ M̀egu pó w̄i e gawisai, w̄i a kpela deńla. A gu pó w̄i a ea dile wíyā ũ, w̄i pó nai deńla, ²⁴ āma a pó pó maa bàa kú ní beeo. Ké Lua me káaa, à gawi kàfi pó pó gawi lé késāmáɔne deńla. ²⁵ Beewa me kpaaleao, a guɔ kɔ yá dɔ. ²⁶ Tó megu do lé taasikε, a guɔ pii ì keaànɔε. Tó wá megu do kpela, a guɔ pii ì p̀nakεaànɔε.

²⁷ Amε á Kilisi me ũ, mé á baade de mepi guɔ ũ.
²⁸ Gia séia, Lua zĩnaɔ d̄ile a gálideɔ guu, a plaade

† 12:12 Lom 12.4-5

ānabiɔ, a āaɔde yādanedeɔ, bee gbɛa dabud-abukɛnaɔ, bee gbɛa gbé pɔ à ní gbá gbégbāgbāa zéó ní dɔnlɛdeɔ ní dɔaanaɔ ní gbé pɔ ì yāebui'ò.‡ 29 Zinaɔn ní ũ píie? Anabiɔn ní ũ píie? Yādanedeɔn ní ũ píie? Dabudabukɛnaɔn ní ũ píie? 30 Lua gbégbāgbāa gbadàné nípiie? Aaí yāebui'o nípiie? Aaí yāe bui bɔɔleke nípiie? 31 A wɛbii gba pɔ deńlaɔwa.

Tiasa má a pɔ pɔ deńla zé ɔlé.

13

Yeakɔi

1 Tó ma yāebui'ò, gbēnazina ge malaika pɔ, tó miliɔ ye gbéeo, ma kɔfíkè lán mɔlea ge sésēnapaawaɛ. 2 Tó ma ānabikekegba è, tó ma yápii asii mà mé má dɔa pii ví, tó ma luanaaika kà mà gbèsísi sɔ,* tó miliɔ ye gbéeo, pɔen ma ũ. 3 Tó ma pɔ pɔ má víɔ kpaalèné pii, tó má tò wà ma kpaɔa, tó miliɔ ye gbéeo, a ài vímɛɛo.

4 Gbé pɔ ì yeńzi ì mɛna ví, a gbēke ví. Ili wɛdɔnéo, ìli káadao, ìli yòkeo. 5 Ili widamáo, ìli azia maa wɛɛleo, ìli fɛńzio, ìli yákũańɔ. 6 Ili yāvai yáabo, ì pɔnake ní sianaɔ. 7 Gbé pɔ ì yeńzi ì yápii fí, ì yápii náaike, ì wɛɔ yápii bɔa maai, ì menake ní yápii.

8 Yeakɔi láaa vío. Anabikekea a midɛ, yāebui'oa lé a ká, dɔa a gēzea. 9 Asa wá dɔa ní wá ānabikekeao i pao. 10 Tó pɔ léso mɔ, pɔ pɔ i pao a gēzeaɛ. 11 Ké má de neɔɔna ũ, mi né yā'o lan neɔɔnawa, mi làasooke lán neɔɔnawa, mi yá gwa lán neɔɔnawa. Ké ma

‡ 12:28 Efɛ 4.11 * 13:2 Mat 17.20

ka gbēnazina ũ, ma ɔkpà neɔɔɔn yáí. ¹² Tia kéwa wáɛ gu'e d̄ii guu dùduu, z̄í bee wá wesi Luale. Tia kéwa ma d̄ɔa i pao, z̄í bee má yá d̄ɔ wásawasa lá Lua ma d̄ɔwa. ¹³ Tiasa yá mèn àaɔɛ beɔ mé ḡò: Luanaaikɛa ní wɛɔɔaaàzio ní yeak̄ɔio, āma yeak̄ɔi mé deńla.

14

Yāebui'oa ní ānabikɛkɛao

¹ A to yeak̄ɔi yá d̄ɔaaé, í wɛbii Lua Nisina gbaɔwa, at̄ɛsa ānabikɛkɛa. ² Gb̄é p̄ɔ lé yāebui'o lé yā'o gb̄éɔneɔ, sema Lua, asa gb̄e lé mao, àɛ asiiyā'ò ní Lua Nisina gb̄aaɔɛ. ³ Gb̄é p̄ɔ lé ānabikɛkɛ lé yā'o gb̄éɔneɛ, àɛ ní zɛɔɔɛ, àɛ lɛdamáɛ, àɛ ní n̄ɔse nininéɛ. ⁴ Gb̄é p̄ɔ lé yāebui'o lé azia káfiɛ, gb̄é p̄ɔ lé ānabikɛkɛ lé Lua gālideo káfiɛ. ⁵ Má ye à yāebui'o ápii, āma má ye à ānabikɛkɛ de beea. Gb̄é p̄ɔ lé ānabikɛkɛ de yāebui'onala, sema wáɛ a b̄ɔɔɛkɛ ké gālidepiɔ e káfi a musu b̄aaɔio.

⁶ Gb̄éɔ, tó ma m̄ɔ á k̄ii mé ma yāebui'òé, b̄ɔ ài a vííí? Sema ma yā'oa àɔ de yáwɛwɛa ũ ge d̄ɔa ge ānabikɛkɛa ge yādaané. ⁷ M̄aa a de ní p̄ɔ'ɔɔɔnaɔ ɔ. Kule ge m̄ɔɔnan n̄ɔ, tó àɛ ɔɔ súsuo, kpelewa wa f̄ɔ d̄ɔ lá àɛ oi? ⁸ Tó m̄ɔ ɔɔ yayaa, sosaɔ z̄í s̄ɔukɛɔ. ⁹ M̄aa ápiɔ s̄ɔ, tó àɛ yāebui'o, wáɛ mao, kpelewa wa yá p̄ɔ áɛ o gbad̄ɔi? A yá a ḡɛ ní íanaɔɛ. ¹⁰ Yáɔ bui dasi dúńia guu, an kee b̄ɔɔɛsai s̄ɔɔ. ¹¹ Tó wáɛ bui p̄ɔ mili a yāmao o, máɔ de a ònaɛ nib̄ɔ ũɛ, mé aɔ demɛɛ nib̄ɔ ũɛ. ¹² M̄aa ápiɔ s̄ɔ, lá á āiavi ní Lua Nisina gbaɔ, à āiakɛ àɔ gɛò aɛ, ké Yesudeɔ e zɛɔɔ.

¹³ Ayāmeto yāebui'ona wabike aà e a bɔɔleke.
¹⁴ Tó ma wabikè ní yāebui'oa, ma nisina mé kè, ma làasoo dɔaaamεεo. ¹⁵ Too, yápi deai? Má wabike ní nisinao, mí ke ní laaio b. Má lesi ní nisinao, mí sí ní laaio b. ¹⁶ Tó n Lua tɔnasí ní nisinao, kpelewa gbé dafu pɔ kú we a o, āmi, sáau pɔ ní kpà yá musui? Asa i yá pɔ ní ò dɔo. ¹⁷ Baa tó n sáaukpà a zéwa, i to n gbēdo zèdɔo. ¹⁸ Ma Lua sáaukè, ké mi yāebui'o deála píi, ¹⁹ āma gáli guu tó ma yá mèn sɔo ò ní laaio ma yādàoné, a maamεε de mà yá mèn ūma'ūma o ní yāebui'oaola.

²⁰ Gbéɔ, á làasoo su àɔ de lán néɔwao. Aɔ de neɔɔɔnaɔwa vāi yá musu, āma á làasoo àɔ de gbēzɔɔ pɔ ũ. ²¹ Mɔizi ikoyā láu Dii mè: Má yāebui'o gbépiɔne nibɔɔ léu, ní beeo aa swáεε ma yáio.*

²² Ayāmeto yāebui'oa de seela ũ Yesudeɔneɔ, sema Yesusaideɔ. Maa b ānabikekea de seela ũ Yesusaideɔneɔ, sema Yesudeɔ. ²³ Tó gálideɔ kàaa píi, mé aale yāebui'o mpii, tó gbé dafu ge Yesusaideɔ mò we, aa mé íana kàmáεo lé? ²⁴ Tó gbépii lé ānabikeke sɔ, mé Yesusaide ge gbé dafu mò we, ampíi yá a aà da làasoo a aà wé ké, ²⁵ asiiyā pɔ kú aà nòseu i bɔ gupuau, i wúle a gbεeu à misiile Luaε, i gbasa me Lua kú á guu síanaε.

Gálideɔ lousisia zé

²⁶ A deai gbéɔ? Tó a kàaa, á baade líɔ le ge yādaané ge yáwεwēa ge yāebui'oa ge yāe buipi bɔɔlekea vī. A apíi ke ké gbéɔ e zedɔ. ²⁷ Tó wàle

* **14:21** Isa 28.11-12

yāebui'o, gbēon pla ge àaõ, asuli de beeaõ. Aa kō gba zé, gbé mēndo i a bōleke. ²⁸ Tó a bōlekena kuo, àà kámabo gāli guu, i a pó o ado ní Luao. ²⁹ Anabio gbēon pla ge àaõ yā'o, gbé kīnio i làasooke an yáwa. ³⁰ Tó Lua yā'ò gbēpāleε, gbé pó lé yā'o níle. ³¹ Apīi á fō ānabikeke dodo, í yādadaκōε ápii, í kō se lesī. ³² Anabio fō ní ānabikekea zùuke, ³³ asa Lua ye yāyaaaio, sema a zede.

Lá Lua gbéō ì ke wéle ní wéleo píiwa, ³⁴ nōεo lé lío kpaaua gāli guu, asa aa yā'oa zé vīo. Aa misiile lá wa ò Mōizi ikoyā guuwa. ³⁵ Tó aa ye yāe dō, aa ní zā gbēai be, asa nōε yā'oa gāli guuá wīε. ³⁶ A kīi Lua yá dàaleua? Ge á mēndo yái à mōia?

³⁷ Tó gbé lé e á de ānabi ge gbé pó Lua Nisīna dōaaaè ũ, aàò dō ké yá pó má kēēpiá Dii yādīleε. ³⁸ Tó gbé pākpaì, à pākpaazīε. ³⁹ Ayāmeto ma gbéō, à webii ānabikekeawa, āma ásu gi yāebui'oaio. ⁴⁰ A yāpii ke a zéwa súsu.

15

Kilisi bōa gau

¹ Gbēō, baona pó má kpàé á sī a zεò ò má ye mà εa dōágu. ² Baonapi mé a á suaba, tó á waaso pó má kpàépi kūa. Tó màa no, á Yesu náaikea kè pāε. ³ Yá gbīa pó má mà má dàén ke: Kilisi gà wá duuna yái lá a kēa Luayātaalauwa.* ⁴ Wà aà vī, ò à vù a gōo àaõde zī lá a kēa Luayātaalauwa.† ⁵ A azīa òb Piεεε, ò à azīa òb a ìwa gbēon kuεplaone b.‡ ⁶ Bee gbēa à

* **15:3** Isa 53.5-12 † **15:4** Sou 16.8-10, Zin 2.24-32 ‡ **15:5** Luk 24.34, 36

azia òlò wá gbéɔne ké aa káaaa gudoū, aa de gbéɔn òaa pla ní basoolo (500). An daside ku e tia, áma an gbéɔ ánuatò. ⁷ Bee gbéa à azia òlò Zaakiε, ɔ à azia òlò zinaɔne píi. ⁸ Ampii gbéa à b̀ò m̀à, ma g̃ k̃nse ũ. § ⁹ Asa zinaɔ guu máme má kpεε, mi ka wà omεε zinao, asa ma íadà Lua gálideɔwa.* ¹⁰ Gbēke p̀ó Lua k̀emεε yá mé tò má de kéwa gbã, mé gbēke p̀ó a k̀emεεpi i ke pão, asa ma d̃εkà deñla píi. Máme má k̀è, gba p̀ó Lua dàmeε mé tò má k̀è. ¹¹ Ayãmeto à b̀ò ma kíi ge an kíin ǹò, yá p̀ó wále a waasoke á sín we.

Wá b̀oa gau

¹² Lá wále Kilisi b̀oa gau waasoke, àkea á gbéɔ lé o gεo vuo ni? ¹³ Tó gεo vuo, d̃ Kilisi i vuo. ¹⁴ Tó Kilisi i vuoε, d̃ wá waasokea gia, mé á Kilisi náaikεa gia, ¹⁵ wí g̃ Lua seelade εgenao ũ, ké wá ò à Kilisi v̀ù yáí. Asa tó gεo vuo, d̃ i aà vuo. ¹⁶ Tó Lua lí ge vuo, Kilisi i vuo. ¹⁷ Tó Kilisi i vuo, á Kilisi náaikεaá pãε, á kú á duuna guue e tia, ¹⁸ mé gbé p̀ó ánuatò naa Kilisiwaɔ k̀aalεε. ¹⁹ Tó wá kuaε bee yáí ɔ wá wé doi Kilisizi ado, w̃nadeɔn wá ũ de gbépiia.

²⁰ Siana guu Kilisi b̀ò gau, ɔme d̀àaa v̀ù séia gbé p̀ó g̀aɔne. ²¹ Lá gbēε mé tò ga m̀ò, màa l̀ò gbēε tò gεo vua m̀ò. ²² Kua Adamu bui ũ tò ga lí gbépiia. Màa l̀ò gbé p̀ó naa Kilisiwaɔ w̃ni e mípii. ²³ Baade ní a d̀òoε. Kilisi mé d̀àaa v̀ù séia, a gbéa aà gbéɔ vu aà m̀og̃o. ²⁴ Ǿ dúnia a láa, Kilisi i kíake mide píi ní ikoo ní gbãa, i a kpala kpa Mae Luawa. ²⁵ Asa à k̀ù Kilisi àò kibleε e Lua g̀è aà ibεεo k̀èè aà gbadiɔ ũ. † ²⁶ Ibεε

§ 15:8 Zin 9.3-6 * 15:9 Zin 8.3 † 15:25 Sou 110.1

pó a a midε gbezã mé ga ũ, ²⁷ asa Lua pópíi nà Kilisiε a ɔzĩ. † Ké à mè pópíi kú aà ɔzĩ, wá dǔ ké Lua pópíi nàè a ɔzĩpi bàasi. ²⁸ Tó à pópíi nàè a ɔzĩ, aàpi ɔ aà Né pópíi nàè a ɔzĩpi a misiilè, Luapi iɔ de apii ũ pópíiε.

²⁹ Gbé pópíi aai da'ileke γεο gǣε ũ sǔ be? Tó γεο vu síanao, bǔyãĩ wĩ da'ileke an gǣε ũi? ³⁰ Wápíɔ sǔ, bǔyãĩ wíɔ ku kai guu gɔɔpíi? ³¹ N íana pópíi mi dá á yá musu naa Kilisi Yesu wá Diiwao, miɔ ku ga lézĩ lá gu lé dɔε. ³² Tó mazía yáĩ ma dǣekài ní wàìɔ Efese, bó ài a vimeei? Tó γεο vuo, wà pɔble, wà imi, asa wá ga ziaε. §

³³ Asu to à sásão, gbēna vãĩ ì dàa maa òkpaε. ³⁴ A su á laaiwa súsu, ásu duunake lɔo, asa á gbēo Lua dǔo. Ma bee ò ké à á wípi dǔ yáĩε.

Gabɔɔ me

³⁵ Gbēε a me kpelewa γεο vui? Me kpele aao víi? ³⁶ Sɔũ yáε! Wĩli pótǔ à b̀le f̄mbasikesaio. ³⁷ Tó wà pótǔ, mase ge pɔpálen nò, ìli b̀le pópíi wétē ũo. ³⁸ Lua ì to à b̀le lá a dílewaε, ampíi ní a buio. ³⁹ Pópíi wēnideo píi mè doũo. Gbēnazinao pópíi nido, ǹbɔɔ pópíi nido, b̄ã pópíi nido, kpɔɔ pópíi nido. ⁴⁰ Luabe pópíi ku, dúnia pópíi ku. Luabe pópíi gawi nido, dúnia pópíi gawi nido. ⁴¹ Iatē gawi ado, mɔvua pópíi ado, saanao pópíi nido. Baa saanapíi gawi dodo kǔεε.

⁴² Maa àɔ de γεο vugɔɔzĩ. Wĩ γε ví à yaikε, a vu yaikesai. ⁴³ Wĩ γε ví beeesai, a vu ní gawio. Wĩ γε ví gbāasai, a vu gbáugbāu. ⁴⁴ Wĩ γε ví ní dúnia meo, a

† 15:27 Sɔũ 8.7 § 15:32 Isa 22.13

16

Pōlu wēlege soukea

¹ Lua gbě́o kámasakaa yá musu, lá má ò Galati b̀usu Yesudeōne, à ke màa s̄.* ² Asōanena ní asōanenaó á baade lí ōa pó a è a gbãa léu b̀o adoa, ío kãaa, ké ásu kámasapi weele g̀o pó ma m̀o. ³ Tó ma m̀o, má gbé́ pó a ní díle aa géo z̄í Yelusaleũ ní taalao ní kámasa pó á kàpio. ⁴ Tó à kù mà gee s̄, aai gé ma kpáí.

⁵ Tó ma b̀ole ní Masedonio, má mó á kíi, asa má b̀ole ní Masedonioe.† ⁶ Mále e má g̀oplakéán̄o, baa buziē se máo ye bleán̄o, í gé zeimeē gu pó má géu. ⁷ Tia kéwa má ye mà ḡéála b̀alalao, mále e má g̀oplakéán̄o, tó Dii wèi. ⁸ Má ḡō Efese e P̄ateko‡ dikpe z̄íe, ⁹ asa Lua zep̀omēē maamaa mà z̄í ma ke, mé ibeēo dasi.§

¹⁰ Tó Timotee s̀u m̀ò,* ásu keè b̀ubuu aà v̄iakééó, asa àle z̄íke Diie lamawaē. ¹¹ A gběe su sakaaàguo. A k̀s̀uakéè aà e ka ma kíi aafia, asa mapi ní ma gbě́o wá wé d̀oaàzi.

¹² Wá gbě́do Apoloo s̄, miò naewà m̀òom̀o aà m̀o á gwai ní wá gbé́ kíniò. A ye m̀oi ḡiao. Tó a zekè, a mó.

Ledaama gbēzā

¹³ A itēke, ío zea Yesu náaikēa guu. A gbēz̄ō yá ke, ío gbãa. ¹⁴ A yápii ke ní yek̄io.

¹⁵ A Sefana† bēdeō d̄s, ké aa de Yesude séiāo ū Gēlesi b̀usu mé aa díle ẁo de Lua gbě́o d̀onledeō

* **16:1** Lom 15.25-26 † **16:5** Zin 19.21 ‡ **16:8** Iko 16.9-11
 § **16:9** Zin 19.8-10 * **16:10** 1Kln 4.17 † **16:15** 1Kln 1.16

ũ. Gbḗᵋ, ma wabikèwáε, ¹⁶ à misiile gbḗᵋ bee taaᵋne ní gbḗᵋ pᵋ aale kᵋaike kua zĩ doũpi guuᵋ pĩi. ¹⁷ Ma pᵋ kèna Sefana ní Fᵋᵋtunatuo ní Akaikuo mᵋawa, asa aa gḗmεε á gḗε ũε. ¹⁸ Aa tò ma nᵋse dàdoũ ní á pᵋo. A gbḗᵋ bee taaᵋ kpela.

¹⁹ Azi bùsu Yesudeᵋ fᵋkpàwá. Akilasi ní Pisiio‡ ní gálide pᵋ aai káaa ní beᵋ fᵋkpàwá maamaa naa Diiwa guu. ²⁰ Wá gbḗᵋ pᵋ wá sãnuᵋ fᵋkpàwá ápii. A fᵋkpakᵋwa ní Lua gbḗᵋ lépeakᵋwao. ²¹ Ma Pᵋlu, fᵋε beeá ma ᵋgbεε. ²² Tó gbḗε ye Diizio, Lua láaikεwà. Wá Dii lé mᵋ. ²³ Dii Yesu gbḗεεεε. ²⁴ Má yeázi pii naa Kilisi Yesuwa.

‡ 16:19 Zĩn 18.2

Bibeli Luayátaalá

The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

xxxi

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9